

ГОД. XXI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 12.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Изази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ГУСТАВО САЛВИНИ У „ХАМЛЕТУ“ И „ОТЕЛУ“.

Задатак је глумачкој уметности, да нам занесе што реалнију слику онога, што је песник замислио, те ће глумац бити савршен онда, када ми не можемо приметити, да он глуми.

Према тим начелима хоћемо и да судимо о Густаву Салвинију као „Хамлету“ и „Отелу“.

Салвини не приказује улогу Хамлетову онако, како је написао песник.

Изоставио је много што шта, што утиче свакако на ситуацију, начин и помаже да се Хамлет тачно схвати.

Због неких изостављених призора, не знамо тачно, како се Хамлет могао тако брзо вратити с пута, у истом чину, у ком је отишао. Не знамо, како је дошло до двобоја с Лајертом, где и како су се пре састали.

У Отелу такође крња је перипетија; изостављен је доказ с махрамом који има највише утецаја на катастрофу; па због тога морамо се чудити лакоумности љубоморнога Отела, који се дао завести тако на брзу руку и извео зло дело на Дездемони, коју је обожавао. Ту није довољно мотивисан прелаз. Осим тога могло би се по нешто замерити и самом преводу, али за то није Салвини одговоран.

Да ли је Салвинијев Хамлет јунак, као што га је замислио Шекспир? Видиш ли на њему мистичног филозофа, кога тиште јадни човечанства, пред којим је све црно? Је ли то тип меланхоличног научењака, како га је мајсторски исмејао шаљивчина Ерасмо Ротердамски у својим: „Laudes insaniae?“ Одаје ли он увек своју хладнокрвну северну ћуд, поред свога кнежевског васпитања, уз сетну невеселу тугу, која га је са свим обузела после очеве смрти, а којој се придружила и мисао, шта више и дужност освете?

Поједине црте, из којих се састоји карактер Хамлетов, Салвини приказује мајсторски. Али

све те различите осећаје не доводи у склад у оној мери, као што би то ваљало. У њему преотима маха срце преко онога, што би смело бити у меланхоличног филозофа.

У првом чину ваља, тако рећи, физично да гуши своје осећаје. Пред појавом духа оца свога сатрвен је, као да га је спопао огроман бол, а овамо се у њему друго нешто збива: гњев, срџба, презор света и његових опачина, а ваља да и тежња за оцем, али све то није бол, који сатире. Пред мртвом Офелијом опет прекипи му осећај, не може да се обузда. Нестaje флегматичност, а јавља се сангвинички јуњак.

У интерпретацији осећаја, осим гоних речи, имамо још два помоћна средства: нагласак и покрете тела. Сваки покрет ваља да је пун израза, али за сваки израз не треба нам покрет, јер тада би драма постала пантомимом. Осим тога покрет и нагласак ваља да буду не само у потпуној сугласности са значајем појединих речи и реченица, него ваља да је тесно везан са значајем и душевним стањем онога, који говори. Исту идеју, исту слику друкчије изриче и приказује весељак, друкчије жалостан, друкчије сангвиничан, друкчије меланхоличан човек.

Салвини дивно интерпретира поједина места, мајсторски казује сваку реченицу, сваку реч. За све он има особити израз гласа и покрета, те слушајући га, сав се задубиш у оно, што говори, али заборављаш онога, који говори. Кад је Хамлет с глумцима, дивно их упућује у начела глумачке уметности, те му се мораш дивити, али на самој представи, седећи на поду наслоњен о колена Офелијина, претвара се, да је весео, али ти се збиља чини тако безбрижан, да готово заборављаш и цел инсценисане представе, на коју, као да се и он сам не обазире.

Па изненада допузи до краља, да му саркастичним увредљивим нагласком протумачи алузивно тровање у врту, да проучи како ће се то огледати на лицу му.

Монологе говори, до у најмањих ситуација, изврсно, уметнички. Он чисто мора да је весело, радостан, а то није; мора да се покаже миран, па се труди да буде и грацијозан, али та грацијозност допире дотле, да и не приметити, да је то тек претварање. Кад се неко претвара, мора то претварање и нехотице да ода. Нема, нити може бити човека тако јаког духа, а да не ода бар у погледу мисао, која га мори, особито ако је тако јака, као у Хамлета.

Салвини заборавља сам на то претварање, па забораве и слушаоци, који се диве интерпретацији појединих речи и талашу. Када мајку кори, она га загрли, а он у том загрљају није више Хамлет. У двобоју с Лајертом не видимо више Хамлета, него правог талијанског spadacina. Сваки крет и покрет одаје најфинијег chevaliera.

Ако у покрету није доследан, фали му са-

вршеност нагласка. У монологу: „Бити ил' не бити“, — истакао је опозицију, не, која постоји међу бити и не бити, али не ону дубоку философску мисао која се ту крије. Он ту не треба да говори о себи, него у опште о животу људском. Даље у истом монологу, где се нижу рефлексије у једној самој речи: „Умрети, спавати, сањати“, први глагол „умрети“, него пита је ли тако. Па и у призору с Офелијом често понавља: „Иди у манастир! У манастир иди!“ Он то у почетку светује њој као из саучешћа према њој, али ту му је глас као у каквог луђака, па то буди неугодан осећај у слушаоцима. За тим размисљање пред великом појавом смрти. Па и сама његова смрт морала би бити доследније изведена. Поза, која доликује Хамлету, када га спопадну туробне мисли, јест нешто погнуто држање тела, а руке су спуштене, јер то означава меланхолију и жалост, која мамти туђе случешће, а ход да би му морао бити тром и одмерен, хладан.

(Наставиће се.)

ПИЈЕРО И СИН МУ.

(Свршетак).

Млади човек потегне штапом да удари уметника. Али га Дебиро дочека и одбије својим штапом ударац, па у прекомерном гњеву удари подрзљивца тако жестоко по слепом оку, да је пао мртав на земљу.

Но уметник свакако није то хтео. Дрхтао је од ужаса. Полиција се умешала. На лицу места предузме се преслушање. После неког времена морао је Дебиро због тога убијства одговорати пред судом.

Суд га ослободи од кривице, јер се ствар схватила, да је то учинио у присиљеној обрани својој. Пријатељ оног убијеног човека исказао је по истини пред судом, да је Дебиро од свога противника био надражен и прво од њега нападнут.

Али поред свега тога учинио је тај жалосни случај тако тежак утисак на душу уметникову, да је пао у тешку живчану болест, те су га ради лечења морали послати у неки завод.

Жена му и породица падну због тога у

бригу и нужду. А за позоршну управу настаде велика неприлика.

Тад се појави млади Дебиро да у тој неприлици испомогне. Он напусти свога књиговесца па се пријави код управе као Пијеро.

Управитељу паде на ум утешна мисао: „Тај је младић такође Дебиро. Као такав имаће утецаја и привлачне снаге за публику. Хајд' да покушамо с њиме! Видећемо како ће испасти!“

Тако се млађи Дебиро као Пијеро појави 26. октобра 1837 први пут на позорници у пантомими „Луди во“, и то с најлепшим успехом.

Одобравање публике беше ванредно. Признало се на све стране, да је син наследно дивни очин таленат.

Прошло је неколико месеца, кад је стари Дебиро изишао из завода и вратио се кући. Али му је здравље било у том стању, да се није могао појавити на позорници. Одведу га у позорнице, где је видео како му син с највећом вештином приказује „Пијерота“. Тад му

ударе сузе од усхита, те рече: „Сад сам задовољан што не ћеш бити књиговезац! Ти си већи Пијеро него ја. Нека ти је срећно — срећније него што је било мени. Чувај се само велике славе.“

„Пијеро други“ весело је и усхићавао дуго година парижку публицу исто тако вешто, као и Пијеро први.

—р—

Л И С Т И К И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„За круну“. Драма у 5 чинова, написао Франсоа Копе, превео с француског Душан Л. Ђокић.)

Драма „За круну“ тако је лепо написана, да ће се стално моћи одржати на репертоару нашег позоришта, нарочито ако нађе вештих интерпретатора, који су у стању, да песниковим интенцијама одговоре и да му дело прикажу онако као што је он то замишљао. Ми са задовољством можемо констатовати, да су наши глумци и сада, као и лане, прегли били свим знањем својим, уложили су били сав свој труд, да приказ те драме, коју је написао прави песник по милости божјој, испадне онако као што то заслужује такво песничко дело.

Све улоге у комаду играли су они исти који и лане, осим г. Спасића, чију је улогу, Константина, приказао г. Стојковић, као гост. Г. Стојковић и по лепој појави својој и по свом лепом глумачком дару као створен је, да приказује млађахне јунаке од врсте Константинове. Он је био заиста добар у свему, а биће, по нашем мишљењу, још бољи, ако узима прилике да се на нашој позорници одомаћи и у својим улогама, које по страствености својој захтевају брза, течна говора, постигне ову чврстоћу, сигурност и сталност, без чега нема глумцу правога напретка.

0.

НР. СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Гостовање госпође Жидикове.) Чувена француска глумица Ана Жидикова гостоваће на београдској позорници са својим глумачким особљем 25. и 26. овог месеца. У четвртак 25-га представљаће: „Ниниш“, водвиљ-оперета у три чина, написали А. Енкен и А. Мило, музику сложио Марије Булаф. У овом комаду играће А. Жидикова насловну улогу. — У петак 26.

овог месеца представљаће се: „Татина жена“ (La femme à para), водвиљ-оперета у три чина, написали А. Енкен и А. Мило, музику сложио Херве. У овом комаду играће гђа Жидикова Ану.

Цене улазнице ово су: ложа у партеру и у првој галерији 50 динара, за сва остала места цене су дупле.

С И Т Н И Ц Е.

(Нова руска опера.) Како јављају из Москве тамо је 7. јануара први пут певана нова опера: „Дубровски“, од Неправника, и кажу да је успех био у сваком погледу сјајан. Опером је тог вечера управљао сам композитор, те је био одликован многим венцима у знак признања.

(Гостовање Густава Салвинија у Загребу.) Син славног талијанског трагичара Томазеа Салвинија, Густав, који је и сам веома угледан и чувен глумац, гостовао је у „хрватском земаљском казалишту“ у три представе. И то у „Хамлету“, „Кину“ и „Отелу“, те је постигао веома красив успех и ако је позориште сва три пута скоро празно било.

(Осим злих). Два професора разговарају се, — На жалост, сви су језици у опадању, — вели један.

— Сви, осим злих језика, — одговори други.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Недељни ред позоришних представа.)

У суботу 27. јануара (8. фебруара) први пут: „Нијоба“ Енглеска комедија у 3 чина, написао Хари и Е. А. Полн.

У недељу 28. јануара (9. фебруара): „Сеоска лола“. Позоришна игра у 3 чина, с певањем и играњем, написао Е. Тот, посрбио Ст. Дескашев, музика од Д. Јенка.

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

17. Представа.

У ДУЊЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ.

У претплати 9.

У Новоме Саду, у уторак 23. јан. (4. феб.) 1896:

ЈАБУКА.

Шаљива оперета из српског народног живота у 3 чина, написао Веља М. Миљковић, компоновао Хуго Дубек. — Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Митар Лазин, богат сељак — Стефановић.	Господин Кока, писар у општини Спасић.
Стана, његова жена — — — М. Тодосићка.	Стева, } — Бајин.
Јелка, } његова деца — — — Д. Весићева	Јоца, } момци у селу — Поповић.
Сока, } — — — Д. Туцаковићева	Радивој, } — Марковић.
Сима Лазин, кнез у селу — Филиповић.	Браца Тома, звонар и пандур Душановић.
Кристија, његова кћи — — — З. Марковићка.	Мица, брица у селу — — — Илић.

ПРЕ ТОГА:

ДОКТОР РОБИН.

Шаљива игра у 1 чину, од Премпреја, превео Ј. Ђорђевић. — Редитељ: Лукић.

ОСОБЕ:

Герик — — — — — Ружић.	Артур, адвокат њен заручник Васиљевић.
Џомсон, фабричар — — — Лукић.	Едита, њена собарица — — — Ј. Добриновићка
Марија, кћи му — — — — — М. Марковићка.	Слуга — — — — — Стефановић.

У среду 24. јануара (5. фебруара): „ЗЕЦ“, Шала у три чина, написао И. И. Мјасницки, с руског превео Милован Ђ. Глишић.

Свирачки збор 70. пешачке пуковније свираће ове комаде: 1. Увертиру у оперу; „Orpheus in der Unterwelt“, од Биндера. — 2. Cavatina из опере: „Chi dura vince“, од Пачинија.

Улазнице могу се добити у књижари браће М. Поповића од 9—12 пре подне, и од 3—5 сахата после подне у позоришту и после на каси.

Почетак тачно у 7, свршетак у 10 сахата.